

Zubriu zvernicu obhospodarujú Lesy SR š.p. Odštepny závod Topoľčianky, ktorý od vzniku zvernice zabezpečuje chov zubrov a prevádzku zvernice z vlastných zdrojov, bez príspevkov štátu a za výsledky chovu zubrov nesie plnú zodpovednosť. Od vzniku zvernice v roku 1958 až do mája 2012 sa v Zubrej zvernici narodilo 180 zubrov, čo možno považovať za významný príspevok k záchrane zubra ako živočíšneho druhu. Prvoradou úlohou Zubrej zvernice je chov zubra hrivnatého horskej línie. Aj z tohto dôvodu bol privezený z Nemecka na obcerstvenie krvi trojročný zubor Egelmez, ktorý úspešne a v zdraví absolvoval dlhú cestu zo Severného Vestfálska.

Do topoľčianskej zvernice dorazil v noci 23. apríla. Z prepravnej debny vystúpil celkom pokojný v ranných hodinách 24. apríla, zhodou okolností v deň svojich tretích narodenín. V súčasnosti žije vo zvernici 13 zubrov, vrátane nového prírastku. Dočasne je vo zvernici umiestnená na vyliečenie mladá zranená zubrica z Polonín. V prípade, že sa jej podarí úspešne vyliečiť poranenú nohu, mala by sa vrátiť do voľnej prírody. Všetky v zajatí chované zubry sú zaznamenané v plemennej knihe zubrov, ktorú vedie prof. Wanda Olech vo Varšave. Každý chovateľ je povinný viesť podrobnú evidenciu pôvodu zubrov a všetky chovateľské opatrenia, vyradovanie zvierat z chovu a zaraďovanie nových zvierat do chovu musí byť prekonzultované a vopred schválené s vedúcou plemennej knihy zubrov. Aby v Zubrej zvernici nedochádzalo k príbuzenskej plemenitbe a tým k znehodnoteniu genetickej línie tu chovaných zubrov, musia sa v určitých intervaloch vymieňať dospelé býky, ktoré spravidla zabezpečujú ďalšie potomstvo. Problém je v tom, že mladé zubrice dospievajú v tunajších podmienkach v druhom alebo treťom roku života a tak môže nastať možnosť, že vodca čriedy sa spári so svojou dcérou. Zvernica je síce rozdelená na 4 oddelenia, ale aj keď sa z chovu vyradené býky chovajú osobitne, počas ruje dokážu oplotenie vysoké 180 cm bez problémov prekonať. Preto sa v praxi výmena realizuje ponukou na odlov solventným záujemcom. V roku 2012 boli takto ponúknuté 2 zubry, 5 ročný zubor Silo a 6 ročný Sinet. Úspešný lovcí zaplatili za každého 10 000 €. Pričom takto získané prostriedky sa používajú výhradne na prevádzku zvernice.

Počas 54 ročnej histórie sa v Zubrej zvernici narodilo 179 mláďat. Každé novonarodené mláďa sa po dožití 6 mesiacov ohodnotí sumou 500 € a zaeviduje sa do majetku OZ Topoľčianky. Majetková hodnota zubra sa po dožití každého polroka o túto hodnotu zvyšuje. Aj napriek pomerne vysokým nákladom na prevádzku zvernice (priemerne ročne 40 000 €), ktoré OZ Topoľčianky zabezpečuje výhradne z vlastných zdrojov, sa snaží investovať finančné prostriedky aj do zlepšenia životného prostredia zubrov a zlepšenia podmienok pre návštevníkov. V roku 2005 bolo skolaudované a uvedené do prevádzky sociálne zariadenie s bufetom, ktoré bolo vybudované nákladom 51 900 €. V roku 2010 bol odstránený pôvodný senník na kŕmenie zubrov z roku 1958. Na jeho mieste bol vybudovaný senník aj s vyhlídkovou terasou pre návštevníkov v hodnote 60 595 €. V tomto období je už odstránený aj druhý pôvodný senník a na jeho mieste sa buduje nový v celkovej hodnote 51 900 €.

Zubriu zvernica navštevuje ročne mnoho návštevníkov, ale tržby za vstupné, ktoré je viac menej symbolické, dosahujú ročne iba 2 000 až 2 500 €. Záujem verejnosti o Zubriu zvernica sa z roka na rok zvyšuje. Z tohto dôvodu sa OZ Topoľčianky snaží, aby zvernica okrem svojej prioritnej úlohy, ktorou je chov zubra hrivnatého horskej genetickej línie, plnila aj úlohu informačného a výchovného centra pre otázky biológie zubra hrivnatého. Pri príležitosti 50. výročia vzniku zvernice bol otvorený Lesnícky náučný chodník Zubria zvernica, ktorý na 10 paneloch oboznámi návštevníkov s históriou chovu zubra v Topoľčiankach, s príbuznými druhmi a so živočíchmi a rastlinami, ktoré sa vyskytujú v Zubrej zvernici a v jej bezprostrednom okolí. Chodník má dĺžku 2 500 m, jeho trasa je vedená nenáročným terénom, s veľmi malým výškovým prevýšením, takže ho môžu pohodlne absolvovať aj menej zdatní návštevníci a deti. Zubria zvernica je v súčasnosti prístupná verejnosti celoročne. Trasa pre všetky dopravné prostriedky je vyznačená z centra obce Topoľčianky, až po záchytné parkovisko v blízkosti vonkajšieho oplotenia zvernice. Po asi 500 m pešej chôdze sa návštevníci dostanú k chovateľskému jadru, kde sa môžu stretnúť so zubrami. Pre organizované zájazdy odporúčame zabezpečiť si návštevu vopred, aby bolo možné upraviť krmný režim, pretože niektorým návštevníkom sa zuby nemusí podariť uvidieť.

Zubry majú v rámci zvernice svoje obľúbené stanovišťa, ktoré nie sú vždy prístupné ľudským očiam. Pri krmných zariadeniach, kde si ich môžu návštevníci prezrieť, sa zdržujú väčšinou iba v čase kŕmenia, ktoré sa vykonáva 2 krát denne. V dopoludňajších hodinách o 9,00 hod. a popoludní o 14,00 hod. Od 1. mája bolo vstupné do zvernice upravené s tým, že súčasťou každej vstupenky je brožúra Lesnícky náučný chodník. Deti od 6 do 15 rokov a ZŤP s platným preukazom zaplatia vstupné 1,00 €, študenti a dôchodcovia 1,50 € a dospelí 2,00 €.

Text: Jozef Šabo, OZ Topoľčianky